

Artotekordning i Norge - høring

Nord-Trøndelag fylkeskommune støtter ABM-utvikling si tilråding om å etablere ei forsøksordning med ny kunstformidling gjennom artotek.

Fylkeskommunen er enig i at etableringa bør skje i samarbeid mellom Nasjonalmuseet for kunst, arkitektur og design og ABM-utvikling.

Nasjonalmuseet har tatt opp i seg Riksutstillinger (tidligere Riksgalleriet) som har hatt omlag samme målsetting som er skissert for Artoteket – "at den visuelle kunsten skal nå ut til bredere deler av befolkningen". Men etter at Riksutstillinger forsvant som sjølstendig institusjon, har tilbudet om vandreutstillinger til distriktene blitt merkbart dårligere.

Fylkeskommunen er derfor skeptisk til å skulle omdefinere bruken av tidligere Riksutstillinger til fordel for utviklinga av ei ny artotekordning. Ei artotekordning kan aldri erstatte kuraterte vandreutstillinger.

Fylkeskommunen vil derfor understreke at arbeidet med ei ny artotekordning ikke må komme i veien for arbeidet med utstillingsproduksjon for museer og andre kunstinstitusjoner og for skoler og fylkeskommuner, jfr Nasjonalmuseets "Handlingsplan for landsdekkende formidling av billedkunst, kunsthåndverk, arkitektur og design". Samtidig er Fylkeskommunen enig i at artotekordninga bør kunne sees i sammenheng med denne planen.

Nord-Trøndelag fylkeskommune er enig i at artotekordninga må ha to komponenter – en nasjonal nettportal og ei forsøksordning med fysiske artotek i noen kommuner etter søknad.

Fylkeskommunen er enig i at Kunst på Arbeidsplassen er en naturlig samarbeidspartner i artotekordninga, og ber om at en i det videre arbeidet også vurderer et samarbeid med Norske Kunstforeninger.

Fylkeskommunen mener at det bør være samsvar mellom de midlene som settes av til ei forsøksordning med artotek i noen kommuner, og det en kan forvente at det vil koste å gjøre ordninga landsomfattende.

Fylkeskommunen mener at også andre enn folkebiblioteka (f.eks kunstforeninger) må kunne søke om å få bli med i forsøksordninga.

Fylkeskommunen mener at en modell med lokale fysiske artotek, supplert med kunst fra sentrale samlinger som f. eks Kunst på Arbeidsplassen og Riksutstillinger, vil være det beste. De lokale artoteka må få høve til å gjøre avtaler med lokale og regionale kunstnere om lokal og regional formidling av kunstverk - både utlån, utleie og salg.

Referanse for saka: ABM-utvikling sitt høringsnotat "Artotekordning i Norge"

Trykte vedlegg:

Brev fra Kultur- og kirkedepartementet datert 18.01.2007

Høringsnotat, ABM-utvikling, udatert.

Saksframstilling:

Kultur og kirke-departementet har sendt på høring ei utredning om "Artotekordning i Norge", dvs ei ordning med utlån, utleie og evt salg av kunst fra folkebibliotek eller andre artotek-sentraler. ABM-utvikling anbefaler at det etableres en forsøksordning med ny kunstformidling gjennom artotek. Etableringen bør skje i et samarbeid mellom Nasjonalmuseet for kunst, arkitektur og design og ABM-utvikling. Komponenter i formidlingen bør være en nasjonal portal for nettbasert kunst og en forsøksordning med fysiske artotek i noen kommuner etter søknad. Virksomheten bør ha et fast samarbeid med Kunst på Arbeidsplassen. ABM-utvikling foreslår at det settes av 3 millioner kroner per år i en 5-årig oppbyggingsperiode og at ordningen deretter evalueres.

Departementet ber om at høringsinstansene kommenterer anbefalinga samt de ulike organisasjonsmodellene som er skissert i vurderinga.

Utredninga inneholder en gjennomgang av artotekordningar i Norge til nå, med ei analyse av erfaringane, ei vurderinga av noen utenlandske erfaringar, samt ei drøfting av mulighetene for å sette i gang ei artotekordning i Norge på nytt. Denne drøftinga omfatter hva et artotek bør være i dag, hvilke institusjoner som bør forvalte ordninga, problemstillinger knytta til vederlag, opphavsrett med mer samt spørsmål knytta til forsikring, konservering og oppbevaring av kunstverka. Økonomiske forhold og forholdet til eksisterende ordningar blir også drøfta.

Artotekordningar i Norge til nå.

Artotekvirksomhet - utlån av kunst gjennom bibliotek, kunstforeninger, gallerier eller egne frittstående sentraler - var kjent fra USA allerede på slutten av 1890-årene. Ideen ble langt senere oppfanget i Europa, i første rekke i Vest Tyskland og Holland. I Norge ble "Kunst på Arbeidsplassen" (jfr. kap. 2.4) etablert av kunsthistorikeren Harry Fett i 1950 og fikk fra starten støtte av bl.a. LO og Norsk arbeidsgiverforening (i dag NHO). En sentral forsøksordning ble satt i gang på 1970-tallet etter initiativ fra Norske grafikere, som gjennom finansiering fra Norsk kulturråd, kjøpte inn 200 grafiske blad i løpet av 1970 og 1971.

I 1977 ble det foretatt en undersøkelse i 26 bibliotek som ifølge Statens bibliotektilsyn hadde billedkunst til utlån. Svarene viste at 22 bibliotek hadde en artotekordning med til sammen ca 1100 kunstverk, vesentlig grafiske blad. I 1983 nedsatte styret i Norske grafikere et utvalg som skulle utarbeide en plan for finansiering og fornyelse av artotekordningen. Dette resulterte i en søknad til Norsk kulturråd om støtte til et

prøveprosjekt. Forsøksordningen startet i 1984. Administrasjonen av prosjektet ble lagt til Norske Grafikeres kontor i Oslo Artoteksentralens tilbud ble basert på sirkulasjon og dermed fornyelse av billedtilbudet til deltakerbibliotekene. Forsøket var relativt vellykket, og i 1985 var så godt som alle bildene utlånt. Det ble vurdert slik at prosjektet avdekket en såpass stor etterspørsel og interesse i deltakerbibliotekene at man på bakgrunn av erfaringene vedtok å videreføre Artoteksentralen som en stiftelse. På grunn av de vanskelige økonomiske forholdene foreslo for øvrig Kulturdepartementet i 1991 at man skulle vurdere en sammenslåing med Kunst på Arbeidsplassen. Forhandlinger om en fusjon ble innledet, men disse strandet. Man ble ikke enige om styrerepresentasjon og innkjøpskomité. På dette tidspunktet hadde KpA et stort behov for nye utstillinger og var derfor primært interessert i å overta Artoteksentralens grafikk-depoter. KpA var skeptiske til den sterke kunstnerpåvirkningen ved utvelgelse av kunsten til depotene, og de ville heller ikke sikre bibliotekene en plass i en innkjøpskomité. I brev til kulturminister Åse Kleveland datert 25.5. 1992 gjør Artoteksentralen rede for utfallet av forhandlingene. Artoteksentralen ble offisielt nedlagt i 1996.

Hovedårsaken til at forsøket mislyktes oppsummeres til å være manglende statlige løyvinger til daglig drift (ordninga var forutsatt å være sjølffinansierende), at bildeutvalg mer tok hensyn til kunstnernes interesser enn til brukernes, og at få bibliotek hadde ressurser i form av personale og areal til å formidle kunsten lokalt på en god måte.